

ÁRSSKÝRSLA 2018

AMNESTY
INTERNATIONAL

AMNESTY INTERNATIONAL STENDUR VÖRÐ UM MANNRÉTTINDI, RÉTTLÆTI, FRELSI OG REISN

Amnesty International er alþjóðleg mannréttindahreyfing rúmlega sjö milljóna einstaklinga í meira en 150 löndum.

Félögum misbýður þau mannréttindabrot sem eiga sér stað um heim allan en sameinast í von um betri heim þar sem sérhver einstaklingur nýtur mannréttinda sinna.

Hreyfingin leitar hvorki eftir né tekur við fjármagni til mannréttindarannsóknna frá ríkisstjórnnum eða stjórnmalaflokkum og þannig er starf Amnesty International óháð trúarbrögðum, hagsmunum fyrirtækja og stjórnmalastefnum. Amnesty International treystir eingöngu á frjáls framlög frá einstaklingum eins og þér til þess að tryggja hlutleysi hreyfingarinnar.

Í krafti alþjóðlegrar samstöðu vinnur hreyfingin að því að vernda fólk hvar sem er í heiminum, þar sem brotið er á mannréttindum, réttlæti, frelsi eða reisu. Starf samtakanna skilar raunverulegum árangri en á hverju ári fær fjöldi einstaklinga lausn sinna mála vegna þrýstings frá þúsundum aðgerðasinna. Lögum ríkja og háttarni yfirvalda hefur einnig verið breytt fyrir tilstuðlan starfs Amnesty International.

Amnesty International nýtur trausts samfélagsins og leita yfirvöld til samtakanna eftir álit og athugasemdum við frumvörp til laga og tillögur til þingsályktunar sem deildin veitir fúslega þegar við á.

ÞÁTTTAKA ÞÍN BJARGAR MANNSLÍFUM!

Allt starf Amnesty International er fjármagnað og drifið áfram af einstaklingum eins og þér!

Hvert framlag – hver aðgerð vegur þungt.

**Íslandsdeild Amnesty International
þakkar félögum fyrir ómetanlegan
stuðning á árinu 2018**

ÁRSSKÝRSLA ÍSLANDSDEILDAR AMNESTY INTERNATIONAL 2018

Amnesty International stendur vörð um mannréttindi, réttlæti, frelsi og reisin	2
Deild á tímamótum	4
Fólkið á bak við starfið	5
Verkefni Íslandsdeildarinnar 2018–2020	6
Aðgerðastarf	10
Ungliðastarf	11
Mannréttindafræðsla	12
Mannréttindayfirlýsing Sameinuðu þjóðanna 70 ára ...	12
Fjölmiðlar og samskipti	13
Fjáröflun	14
Helstu tekjur og gjöld	15

DEILD Á TÍMAMÓTUM

Frá því að nokkrar hugsjónamanneskjur tóku sig saman og stofnuðu deild Amnesty International á Íslandi í Norræna húsinu árið 1974 er mikið vatn runnið til sjávar. Félagar samtakanna á heimsvísu fimm árum fyrr, árið 1969, voru aðeins um 15.000 en í dag erum við hreyfing sjö milljóna manna um allan heim. Starfssvið okkar hefur einnig vikkast í samræmi við þetta. Samtökin, sem í upphafi beittu sér fyrst og fremst fyrir réttindum samviskufanga, berjast í dag gegn hvers kyns mannréttindabrotum enda er framtíðarsýn félaga Amnesty heimur þar sem allir njóta þeirra réttinda sem Mannréttindayfirlýsing Sameinuðu þjóðanna og aðrir alþjóðlegir mannréttinasáttmálar kveða á um.

Árið 2015 voru á Heimspingi Amnesty samþykkt ný stefnumarkmið samtakanna fyrir tímabilið 2016–2019. Þau fela í sér aðgerðir í þágu valdeflingar og jafnréttis, viðbrögð við neyðarástandi, aðgerðir til þess að tryggja að aðilar sem fremja mannréttindabrot (hvort sem um ræðir stjórnvöld, stórfyrirtæki eða aðra hópa) sæti ábyrgð og hvernig skuli hámarka áhrif Amnesty. Á þessum tíma var einnig samþykkt nýtt stjórnskipulag hreyfingarinnar sem miðar að því að straumlínulaga ákvarðanatöku og færa hana nær grasrótinni.

Með þessi markmið að leiðarljósi hefur gríðarlegur árangur náðst nú þegar og er nú vinna hafin við að móta stefnu hreyfingarinnar fyrir næsta áratug, þ.e. árin 2020–2030. Þessu ferli til grundvallar liggja spurningar um valdakerfi, orðræðu og hugmyndafræði, valdeflingu og styrkingu hreyfingarinnar, fjölbreytileika innan hennar og hvernig forgangsroðuninni skuli hátað til að tryggja að kröftum okkar sé sem best varið.

Frá þessum sögulega stofnfundi í Norræna húsinu árið 1974 hefur Íslandsdeildin náð árangri sem fáir höfðu þorað að láta sig dreyma um. Hátt í tíund íbúa á Íslandi er nú tengd samtökunum í gegnum netákallið, sms-aðgerðanetið eða sem greiðandi félagar. Frá því að fyrstu drög voru lögð að ungliðahreyfingu deildarinnar árið 2011 hafa sprottið upp sjálfstæðir hópar um allt land sem hafa sterkt bakland á skrifstofu deildarinnar. Grasrótin blómstrar og ljóst er að framtíð deildarinnar er í öruggum höndum.

Íslandsdeildin stendur á traustum fjárhagslegum grunni sem hefur gert þennan vöxt mögulegan. Deildin hefur einnig haldið áfram öflugum herferðastarfi og þrýst á íslensk stjórnvöld um að beita sér fyrir mannréttindum á alþjóðavettvangi og hér heima. Blað var brotið í sögu deildarinnar þegar Amnesty framkvæmdi í fyrsta sinn rannsókn hér á landi á stöðu intersex fólks innan íslenska heilbrigðiskerfisins árið 2018 og kom skýrsla samtakanna út snemma árs 2019.

Íslandsdeild Amnesty International er ekki lengur lítil deild heldur höfum við rödd og vægi á alþjóðlegum vettvangi. Við sem deild og sem alþjóðleg hreyfing einstaklinga höfum náð árangri sem við þorðum ekki að láta okkur dreyma um. Nú er komið að því að setja markið enn hærra.

Björg María Oddsdóttir sitjandi formaður Íslandsdeildar Amnesty International.

ERÍOPÍA

Eskinder Nega, blaðamaður og fyrrverandi samviskufangi Amnesty International, var leystur úr haldi snemma árs 2018. Stuðningsfólk Amnesty skrifaði Eskinder fjölmörg bréf sem voru honum mikils virði. „Ég fékk stuðningskveðjur frá Amnesty International í gegnum fjölskyldu mína. Þær veittu mér styrk og hughreystu fjölskylduna.“

FÓLKID Á BAK VIÐ STARFIÐ

Íslandsdeildin er ein af fjölmörgum landsdeildum Amnesty International en samtökin eru starfrækt í meira en 70 löndum. Starfsemi Íslandsdeildarinnar væri ekkert án fólksins en þar sitja nú sex manns í stjórn, sjö ungmenni sitja í stjórn ungliðahreyfingarinnar og eru sjö stöðugildi á skrifstofu deildarinnar allt árið um kring.

STJÓRN ÍSLANDSDEILDARINNAR 2018–2019

Formaður

Ester Ósk Hafsteinsdóttir

Varaformaður/sitjandi formaður

Björg María Oddsdóttir, tók sæti formanns í febrúar 2019

Ritari

Rakel Haraldsdóttir

Gjaldkeri

Ásdís Arna Gottskálksdóttir

Meðstjórnandi

Ómar Valdimarsson

Varamaður

Helga Bogadóttir

Leifur Valentín Gunnarsson, lét af störfum í stjórn árið 2018

STJÓRN UNGLIÐA

Formaður

Þórhildur Elísabet Þórsdóttir

Varaformaður

Númi Sveinsson

Ritari

Brynhildur Kristín Ásgeirsdóttir

Gjaldkeri

Sigrún Alua

Meðstjórnendur

Hertha Kristín Benjamínsdóttir

Ragnheiður Lóa Ólafsdóttir

Snædís Lilja Káradóttir

STARFSFÓLK ÁRIÐ 2018

Framkvæmdastjóri

Anna Lúðvíksdóttir

Fjáröflunarstjóri

Sonja Huld Guðjónsdóttir

Herferðastýra

Bryndís Bjarnadóttir

Aðgerða- og ungliðastjóri

Magnús Guðmundsson, lét af störfum í maí
Hera Sigurðardóttir, tók við í maí

Fræðslustjóri

Vala Ósk Bergsveinsdóttir

Rekstrarfulltrúi

Anna Dóra Valsdóttir

Löglærður fulltrúi

Birna Guðmundsdóttir

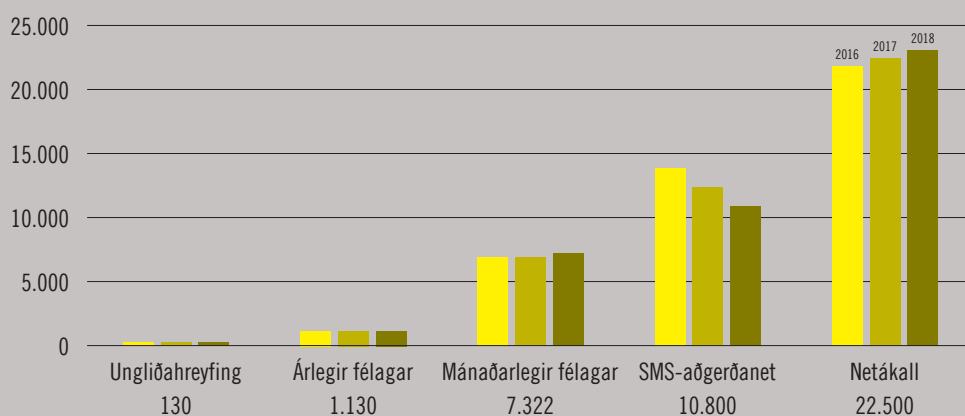
Verkefnastjóri

Torfi Geir Jónsson

Bókari

Margrét Helga Ólafsdóttir

FÉLAGAR OG AÐGERÐASINNAR ÁRIN 2016–2018

VERKEFNI ÍSLANDSDEILDARINNAR 2018–2020

Íslandsdeildin hrinti úr vör þremur stórum verkefnum á síðasta ári. Annars vegar verkefni tengdu réttindum trans og intersex fólks og hins vegar tveimur verkefnum er snúa að málefnum flóttafólks. Annað verkefnið um málefni flóttafólks er í raun framhald af Velkomin-herferð samtakanna sem Íslandsdeildin hefur unnið að síðustu ár og snýr að mót-töku flóttafólks til Íslands. Hitt verkefnið snýr að gagnkvæmri aðlögun flóttafólks. Verkefnin eru hugsuð til tveggja ára en líkur eru á að einhver eða öll verði framlengd. Þá fór herferðin Bréf til bjargar lífi fram í lok árs líkt og fyrri ár.

ÍSLAND TRYGGI MANNRÉTTINDI TRANS OG INTERSEX FÓLKS

Hugsjón Amnesty í verkefninu er að réttindi trans og intersex fólks á Íslandi til kynfrelsis, líkamlegrar friðhelgi, sjálfsákvörðunarrettar um eigið líf og líkama, kyn- og frjósemisréttar og réttar til bestu mögulegu heilsuverndar og verndar gegn mismunun séu tryggð á Íslandi.

Markmið verkefnisins eru nokkur en aðaláherslan undanfarið ár hefur verið að þrýsta á að frumvarp um kynrænt sjálfræði, sem áætlað var að yrði lagt fyrir Alþingi í febrúar 2019, verði samþykkt sem fyrst á Alþingi og tilhlýðilegum breytingum ýtt úr vör svo lögin megi virka í reynd. Amnesty International skorar á íslensk stjórnvöld að:

- ▶ Tryggja og vernda jafna meðferð einstaklinga með ódæmigerð líffræðileg kyneinkenni, bæði í lögum og framkvæmd.
- ▶ Samræma lög, reglugerðir og aðgerðir við ákvæði 7.1.1. í ályktun Evrópuráðsþingsins nr. 2191, sem kveður á um að „banna ónauðsynleg læknisfræðileg inngrip til að laga lík-

ama barna að stöðluðum kynjahugmyndum með skurðaðgerðum, ófrjósemisaðgerðum og öðrum meðferðum á intersex börnum án upplýsts samþykkis þeirra“, án þess að samræmingin feli í sér hegningarákvæði.

- ▶ Veita einstaklingum leyfi til að breyta nafni sínu og kynskráningu lagalega, þar með talið á opinberum gögnum sem útgefin eru af ríkinu, á skjótan, aðgengilegan og gagnsæjan máta í samræmi við kynvitund einstaklingsins.
- ▶ Tryggja að lagaleg viðurkenning á kyni og lagaleg kynskráning fyrir hvaða einstakling sem er, á hvaða aldri sem er, sé ekki háð læknisfræðilegum inngripum.

Viðamesti liður verkefnisins er rannsókn sem Laura Carter, rannsakandi frá aðalstöðvum Amnesty International, gerði á stöðu intersex fólks innan heilbrigðiskerfisins á Íslandi. Í kjölfar rannsóknarinnar kom út, í upphafi árs 2019, skýrslan *No Shame in Diversity: The right to health for people with variations of sex characteristics in Iceland*, sem er sú fyrsta sem samtökin hafa gefið út um stöðu mannréttinda hérlendis.

Niðurstöður rannsóknarinnar eru sláandi en þar kemur fram að þegar einstaklingar með ódæmigerð líffræðileg kyn-einkenni og fjölskyldur þeirra leita eftir þjónustu í íslenska heilbrigðiskerfinu dregur skortur á skýru mannréttindamiðuðu verklagi og þverfaglegri nálgun, ásamt ónógum félagslegum stuðningi, úr möguleikum þeirra til að njóta líkamlegrar og andlegrar heilsu að hæsta marki sem unnt er.

Skýrslan var nýtt til þess að þrýsta á ráðamenn um að nýta það tækifæri, sem frumvarp til laga um kynrænt sjálfræði veitir, til að vernda réttindi intersex barna og fullorðinna en í þeim drögum að frumvarpinu er vöntun á mikilvægri vernd fyrir intersex börn. Þá sérstaklega hvað varðar ákvæði til að koma í veg fyrir ónauðsynlegar, óafturkræfar og inngripsmiklar aðgerðir á börnum sem fæðast með ódæmigerð líffræðileg kyneinkenni.

Þá stóðu Íslandsdeild Amnesty International, Samtökin 78, Intersex Ísland og Trans Ísland að auglýsingaherferð í sjónvarpi og á samfélagsmiðlum á fyrstu mánuðum 2019 með það að markmiði að efla vitundarvakningu á meðal almennings um réttindi trans og intersex fólks og hvetja fólk til að grípa til aðgerða og skora á stjórnvöld að virða réttindi þessara hópa og samþykkja lög um kynrænt sjálfræði sem fyrst.

SAMFÉLAGIÐ SEM BAKHJARL FLÓTTAFÓLKS

Hugsjón Amnesty International í verkefninu er að fleiri ríki skuldbindi sig til að vernda flóttafólk með raunverulegri deilingu ábyrgðar.

Samfélagið sem bakhjarl flóttafólks (e. community sponsorship) felur í sér að almennir borgarar, hópar eða samfélög bjóðast til að gerast fjárhagslegir bakhjarlar og stuðningsaðilar flóttafólks í eigin landi í eitt til tvö ár eftir komu þess til landsins. Flóttafólkið hefur þá flest verið skrásett í flóttamannabúðum Sameinuðu þjóðanna og fengið viðurkennda stöðu sem slíkt. Í stað þess að ríkið haldi alfarið utan um endurbúsetu flóttafólksins í þriðja landi koma sjálfboðaliðar, einkaaðilar eða samtök, að ferlinu með því að leggja fram fjárhagsaðstoð og annars konar aðstoð við að auðvelda móttöku og aðlögun flóttafólksins að samfélaginu. Samfélagið sem bakhjarl flóttafólks leysir þó aldrei ábyrgð stjórnvalda af hólmi.

Markmið verkefnisins eru nokkur en aðaláherslan er lögð á eftirfarandi:

- ▶ Að fleiri öruggum og lagalegum leiðum verði komið á laggirnar og þær eflar.
- ▶ Að Ísland skuldbindi sig til að taka á móti fleira kvótaflóttafólki ár hvert.

Þó nokkur undirbúningsvinna hefur farið fram innanhúss varðandi þetta verkefni en ljóst er að af mörgu er að taka. Athuga þarf hvort íslenskt samfélag sé í stakk búið til að taka upp nýjar móttökuleiðir fyrir flóttafólk og þarf þá til dæmis að huga að pólitísku, félagslegu og lagalegu landslagi á Íslandi.

Á síðasta ári hélt Anna Lúðvíksdóttir, framkvæmdastjóri Íslandsdeildar Amnesty International, til Kanada til að kynna sér hina nýju móttökuleið en áratugalöng venja er fyrir því að samfélög gerist bakhjarlar flóttafólks í Kanada. Um var að ræða allsherjarkynningu á móttökuleiðinni þar sem framkvæmdastjóri hitti ýmsa aðila sem koma þar að. Má sem dæmi nefna félagasamtök, bakhjarlahópa, flóttafólk, Flóttamannastofnun SP og Global Refugee Sponsorship Initiative (GRSI). GRSI er sameiginlegt framtak ríkisstjórnar Kanada, Flóttamannastofnunar Sp og háskólans í Ottawa, auk annarra, sem vinna að því að fleiri lönd í heiminum taki upp téða leið til að taka á móti fleiri flóttamönnum.

Þá fór framkvæmdastjóri nýverið á fundaröð á vegum GRSI í Brussel sem bar yfirskriftina *Strengthening the Foundation for Community-based Refugee Sponsorship in Europe*.

GAGNKVÆM AÐLÖGUN ALLS FLÓTTAFÓLKS Á ÍSLANDI

Hugsjón Amnesty International í verkefninu er að farsæl gagnkvæm aðlögun flóttafólks á Íslandi sé tryggð. Markmið verkefnisins eru:

- ▶ Að tryggja réttláta og jafna gagnkvæma aðlögun alls flóttafólks.
- ▶ Að valdefla réttihafa til að tryggja farsæla gagnkvæma aðlögun.
- ▶ Að efla vitundarvakningu um réttindi flóttafólks og jákvæða orðræðu í skólasamfélaginu og á meðal almennings.

Félagsmálaráðuneytið samþykkti nýverið framkvæmdaáætlun um samræmda móttöku flóttafólks þar sem unnið verður að því að allt flóttafólk, hvort heldur sem er kvótaflóttafólk eða einstaklingar sem hafa ferðast til landsins á eigin vegum og hlotið vernd, fái sömu þjónustu og aðstoð. Markmið Íslandsdeildar Amnesty er að veita stjórnvöldum aðhald við framkvæmd áætlunarinnar; að unnið verði með mannréttindamiðaða nálgun í huga og að áætlunin komist í gagnið sem allra fyrst.

Valdefling réttihafa er mikilvæg til að tryggja farsæla gagnkvæma aðlögun flóttafólks. Liður í þessu er að efla fræðslu til þessa hóps um réttindi hans, skyldur og íslenskt samfélag. Fræðslan, sem unnin er í samvinnu við Mannréttindaskrifstofu Íslands, er á undirbúningsstigi. Þá er lögð áhersla á

virkt samstarf við réttshafana sjálfa, að nýta þekkingu þeirra og reynslu og þannig valdefla hópinn og styrkja þátttöku hans í samfélaginu.

Í nóvember kom út á íslensku kennsluheftið **Réttindi og virðing: Réttindi flóttafólks og farandfólks eru mannréttindi**. Fræðsluefnið samanstendur af upplýsingum um flóttafólk og farandfólk sem og fjölbreyttum verkefnum og æfingum. Heftið er fyrir alla þá sem vilja fræðast um réttindi þessara hópa og taka virkan þátt í mannréttindastarfi innan síns samfélags. Einnig býður deildin upp á fræðslu fyrir ýmsa hópa um málefni flóttafólks og hvernig almenningur getur gripið til aðgerða því til stuðnings.

Þá eru í undirbúningi viðburðir sem miða að því að styrkja

tengsl fólks sem komið hefur til landsins á flóttu og heimamanna og efla jákvæða orðræðu um málefni þessa hóps. Unnið er að viðburðunum í samstarfi við réttshafana sjálfa, sem taka virkan þátt í skipulagningu og framkvæmd. Viðburðirnir verða haldnir síðsumars 2019.

BRÉF TIL BJARGAR LÍFI

Stærsti árlegi viðburður Amnesty International fór fram víða um land árið 2018 líkt og fyrri ár. Að þessu sinni var sjónum beint að tíu málum kvenna sem brotið hefur verið á og gafst fólki tækifæri til að skrifa undir aðgerðakort/bréf til stjórnvalda sem og skrifa stuðningskveðjur til einstaklinganna sjálfra. Málin, sem vörðuðu mannréttindabrot í Brasilíu, Egyptalandi, Indlandi, Íran, Keníu, Kírgistan, Marokkó, Suður-Afríku, Úkraínu og Venesúela, voru ýmiss eðlis en öll sneru þau að konum sem hafa látið til sín taka í baráttunni fyrir betri heimi.

Alls safnaðist 76.341 undirskrift á aðgerðakort, í sms-aðgerðaneti, netákalli og á vefsíðunni Bréfi til bjargar lífi, auk þess sem margir skrifuðu stuðningskveðjur til þolenda mannréttindabrota. Vefsíðan Bréf til bjargar lífi skilaði samtals 60.047 undirskriftum, sem var 86% af settu marki deildarinnar að þessu sinni.

VIÐBURÐIR

Haldin var sannkölluð viðburðaveisla í tengslum við herferðina þetta árið og hófst hún með gagnvirku ljósainsetningunni Lýstu upp myrkið við Hallgrímskirkju sem fór fram dagana 30. nóvember til 2. desember. Forsetafrúin, Eliza Reid, ýtti herferðinni úr vör við hátíðlega athöfn. Kerti var varpað á framhlið kirkjunnar og almenningi boðið að kynna sér málin tíu og skrifa undir þau á spjaldtölvum sem voru á staðnum. Nöfnum allra þeirra sem skrifuðu undir áköllin tíu

til viðkomandi stjórnvalda var varpað á framhlið kirkjunnar og kertaloganum þannig haldið lifandi. Alls söfnuðust 5.680 undirskriftir við Hallgrímskirkju þetta árið. Gagnvirka ljósainnsetningin var unnin, eins og árið 2017, í samstarfi Íslandsdeildarinnar við hugmyndastofuna Serious Business Agency en listamaðurinn Jaime Reyes frá Venesúela var fenginn til að skapa og stýra ljósainnsetningunni líkt og í fyrra.

Ungliðahreyfing Íslandsdeildarinnar stóð fyrir ljóðakvöldi á Loft hosteli hinn 6. desember þar sem níu ung ljóðskáld stigu á svið og fluttu ljóð út frá eigin raunveruleika og hugarheimi. Ungliðarnir stóðu að undirbúningi og framkvæmd viðburðarins ásamt ungliða- og aðgerðastýru deildarinnar. Settur var upp bás tengdur herferðinni, athygli vakin á málunum og undirskriftum safnað í gegnum vefsíðuna.

Nýstofnað Háskólafélag Amnesty stóð fyrir undirskriftasöfnun í tengslum við Bréf til bjargar lífi í þremur byggingum Háskóla Íslands dagana 20. og 21. nóvember. Var þetta fyrsta aðgerð félagsins og söfnuðust um 3.000 undirskriftir og tóku 17 ungir aðgerðasinnar þátt í viðburðinum.

Árlegur viðburður tengdur Bréfi til bjargar lífi var haldinn á skrifstofu samtakanna 9. desember. Þetta árið var reynt að höfða til fjölskyldufólks með því að fá Lalla töframann og jólasveina til að mæta á svæðið og heilsa upp á gesti á öllum aldri. Viðburðurinn var ágætlega sóttur en um 40 manns mættu og nutu skemmtunarinnar og kyrrðarstundar á aðventunni og skrifuðu undir aðgerðakort og kveðjur til kvennanna tíu og aðstandenda þeirra.

Árlegir viðburðir Bréfs til bjargar lífi á landsbyggðinni voru heldur færri í ár en árin á undan. Undirskriftasöfnun fór fram á tæplega 20 stöðum um land allt og átti fjöldi einstaklinga veg og vanda af framkvæmd þeirra í sínu sveitarfélagi. Sumir þessara einstaklinga hafa staðið að Bréfi til bjargar lífi í árafjölda með góðum árangri. Því miður féllu viðburðir niður á tveimur lykilstöðum; í Stykkishólmi og Borgarnesi, og einnig var söfnunin með mun minna sniði á Akureyri, sem gerði það að verkum að undirskriftir á aðgerðakort urðu færri í ár en undanfarin ár.

Íslandsdeild Amnesty International og Strætó áttu í samstarfi í ár en vagn sem var merktur herferðinni keyrði um götur höfuðborgarsvæðisins og auglýsti Bréf til bjargar lífi. Einhverja daga voru starfsmenn á vegum Íslandsdeildarinnar í strætónum, kynntu fólki málefnið og söfnuðu undirskriftum. Þá voru starfsmenn í Smáralind og í Kringlunni í jólaönsinni og söfnuðu undirskriftum.

MANNRÉTTINDASKÓLI ÁRSINS 2018

Sem fyrr blés Íslandsdeildin til samkeppni meðal skóla landsins, sem gefur nemendum tækifæri til að safna sem flestum undirskriftum til stuðnings þolendum mannréttindabrota og þrýsta þannig á stjórnvöld sem brjóta mannréttindi um að breyta rétt. Fræðslustjóri og ungliðastýra Íslandsdeildarinnar heimsóttu fjölmarga skóla meðan á herferðinni stóð og fræddu 833 nemendur um Bréf til bjargar lífi og keppnina.

MANNRÉTTINDASKÓLI ÁRSINS.

Síðastliðin ár hefur keppnin farið fram í framhaldsskólum landsins sem og félagsmiðstöðvum. Árið 2018 varð breyting á tilhögun keppinnar en í stað félagsmiðstöðvakeppni var haldin samkeppni meðal grunnskóla á landinu. Keppt er í

tveimur flokkum á hvoru skólastigi. Annars vegar keppa skólarnir um að safna flestum undirskriftum á landsvísu og hins vegar um söfnun flestra undirskrifta miðað við nemendafjölda. Þar gefst því minni skólunum tækifæri til að vinna til verðlauna.

Í ár tóku 25 framhaldsskólar á landinu þátt í átakinu og söfnuðu 12.573 undirskriftum, 2.506 fleiri en árið 2017. Þá tóku sjö grunnskólar á landinu þátt í fyrstu grunnskóla-keppninni og vonumst við til að keppnin vaxi og dafni á næstu árum.

Að þessu sinni bar Kvennaskólinn í Reykjavík sigur úr bítum sem Mannréttindaframhaldsskóli ársins en nemandur söfnuðu alls 2.804 undirskriftum. Háteigsskóli fór með sigur af hólmi sem Mannréttindagrunnskóli ársins og safnaði 1.137 undirskriftum. Þá hlutu Framhaldsskólinn á Laugum og Alþjóðaskólinn á Íslandi viðurkenningu fyrir flestar undirskriftir miðað við nemendafjölda.

Félagar grípa til aðgerða í tengslum við Bréf til bjargar lífi.

AÐGERÐASTARF

Aðgerðastarf Íslandsdeildar Amnesty International árið 2018 fór fram í gegnum netákall, sms-aðgerðanet, þátttöku í Bréfi til bjargar lífi og ungliðastarf. Með þessum mismunandi aðgerðaformum tekst deildinni að ná til fjölda fólks, félaga og almennings, uppfræða, efla og hvetja til þátttöku í baráttunni fyrir mannréttindum.

Í lok árs 2018 voru félagar í netákalli um 22.500 talsins en þeir gripu til aðgerða í 33 málum á árinu og söfnuðust 62.558 undirskriftir sem sendar voru stjórnvöldum víða um heim og eru það ríflega 10.000 fleiri undirskriftir en árið á undan.

Áköll í gegnum sms-aðgerðanetið voru send á 12.143 í upphafi árs 2018 en 10.750 í árslok. Send voru 36 áköll til sms-félaga og söfnuðust 31.832 undirskriftir. Sms-aðgerðanetið samþættar aðgerðastarfið og fjáröflunarstarfið. Félagar í sms-aðgerðanetinu fá sendar upplýsingar um mál einstaklinga eða hópa sem sæta mannréttindabrotum. Sms-félagar svara ákallinu og nafn þeirra er skráð á undirskriftalista til viðkomandi stjórnvalda sem ábyrgð bera á brotunum.

Stærsta aðgerð hreyfingarinnar ár hvert, Bréf til bjargar lífi, gaf síðan aðgerðasinum á öllum aldri og víða um land tækifæri á að sameina krafta sína og grípa til aðgerða.

EL SALVADOR

Teodora del Carmen Vasquez var leyst úr haldi í febrúar 2018 eftir að 30 ára dómur yfir henni var mildaður. Hún hafði þá þegar verið í haldi í heilan áratug eftir andvana fæðingu sem varð til þess að hún var ákærð og sakfelld fyrir meðgöngurof en það er með öllu ólöglegt í El Salvador.

KAMBÓDÍA

Tep Vanny aðgerðasinni var loks leyst úr haldi í ágúst 2018 eftir 735 daga í fangelsi. Hún var á meðal fjölda aðgerðasinna og mótmælenda í Kambódíu sem fengu konunglega náðun. „Þið hughreystuð mig og forðuðuð mér frá því að finnast ég standa alein. Ég er þakklát fyrir góðvild ykkar og starf til að bæta mannréttindi um heim allan.“

UNGLIÐASTARF

Í árslok 2018 voru tæplega 130 ungir aðgerðasinnar skráðir í ungliðahreyfingu Íslandsdeildar Amnesty International um land allt. Ungliðahreyfingin er félagsskapur ungra mannréttindasinna á aldrinum 14–25 ára. Hlutverk hreyfingarinnar er að vekja athygli á mannréttindum og mannréttindabrotum um heim allan í gegnum viðburði og aðgerðastarf. Ungir aðgerðasinnar gegna mikilvægu hlutverki í starfi Amnesty International um víða veröld og eru oft virkustu félagarnir, sýna ótrúlega sköpunargáfu og eldmód í því sem þeir taka sér fyrir hendur í aðgerðastarfi, fræðslu og viðburðum.

Árið 2018 var engin undantekning þar á. Alls stóðu aðgerðasinnar innan ungliðahreyfingarinnar fyrir 24 aðgerðum og viðburðum víða um land og söfnuðu 6.764 undirskriftum.

Skólahópar stóðu fyrir 13 aðgerðum og söfnuðu undirskriftum fyrir sex mál. Ungliðar á Höfn í Hornafirði stóðu fyrir þremur aðgerðum og söfnuðu undirskriftum fyrir jafn mörg mál. Ungliðar á höfuðborgarsvæðinu stóðu fyrir sex aðgerðum og tveimur viðburðum þar sem vakin var athygli á og undirskriftum safnað fyrir sex mismunandi mál.

Ungliðahreyfingin tók þátt í stórum viðburðum, hátíðum og herferðum á árinu. Má þar nefna þátttöku í tónlistarhátíðinni Secret Solstice, Húmarhátíð á Höfn, Druslugöngunni og Reykjavík Pride. Auk þess var vakin athygli á stöðu pyndinga í heiminum á alþjóðlegum degi til stuðnings þöndum pyndinga og almennra aðgerða á götum úti.

Hreyfingin bauð í bío í byrjun nóvember á írönsku myndina Persepolis og kynnti um leið Bréf til bjargar lífi sem þá var að sigla af stað. Auk þess stóð ungliðahreyfingin fyrir ljóðakvöldi á Loft hosteli í tengslum við Bréf til bjargar lífi.

Þátttakendur í starfi ungliðahreyfingarinnar eiga ár hvert kost á að taka þátt í starfi Amnesty International á alþjóðavettvangi. Árið 2018 tóku tveir ungliðar þátt í European Youth Meeting sem haldinn var í París um miðjan júlí og í lok júlí hélt svo hópur tíu ungliða ásamt ungliða- og aðgerðastýru til Danmerkur þar sem Nordic Youth Conference var haldin.

Á haustdögum dró til tíðinda þegar Háskólafélag Amnesty var formlega stofnað og skráð á meðal annarra félaga innan Háskóla Íslands. Félagið er þó opið öllum háskólanemum á landinu. Um 25 ungliðar eru í félaginu, sem stóð fyrir öflugri tveggja daga aðgerð á árinu í tengslum við Bréf til bjargar lífi.

Liður í að kynna og festa merki Amnesty International í sessi er dreifing á varningi merktum samtökunum til ungs fólks, félaga og almennings. Á haustmánuðum var ráðist í framleiðslu á endurskinsmerkjum, taupokum og barmmerkjum sem dreift er endurgjaldslaust til þeirra sem standa samtökunum nærri.

Ungt og skapandi fólk innan deildarinnar fékk það hlutverk að hanna auglýsingaefni fyrir viðburði og annað efni.

Sjö manna stjórn hreyfingarinnar hefur verið drifkraftur í skipulagi, framkvæmd og hvatningu til annarra meðlima til þátttöku og á hún mikið hrós skilið. Eldmóður, elja og dugnaður einkenna starf og þátttöku allra sem koma að ungliðahreyfingunni þar sem brennandi áhugi á mannréttindum og bættum heimi er aðaleldsneyti þátttakenda.

Ungliðahreyfingin hélt vel heppnaða starfsdaga í september.

Frá aðgerð háskólafélagsins í nóvember.

MANNRÉTTINDAFRÆÐSLA

Á þeim tveimur árum sem fræðslustjóri hefur verið við störf hjá Íslandsdeildinni hefur starfið þróast heilmikið og samstarf við skóla og kennara víða um land eflst. Helstu áherslur mannréttindafræðslustarfs árið 2018 voru fræðsla fyrir kennara og nemendur á grunn- og framhaldsskólastigi, útgáfa kennsluefnis og grunnskólakeppnin Mannréttindaskóli ársins í tengslum við Bréf til bjargar lífi-herferðina.

Árið 2018 var farið í fræðsluferðir til Keflavíkur, Akureyrar, Húsavíkur, Grenivíkur, í Borgarfjörð, á Laugar, til Eskifjarðar, á Selfoss og á Kjalarnes. Þá var einnig farið í fræðsluheimsóknir í bæði grunn- og framhaldsskóla á höfuðborgarsvæðinu.

Það er mikil eftirspurn frá bæði grunn- og framhaldsskólum eftir fræðslukynningum. Árið 2018 voru haldnir 80 fræðslufundir í grunnskólum, félagsmiðstöðvum og fram-

haldsskólum um land allt og samtals 1.889 ungmenni frædd um mannréttindi.

Í nóvember kom út á íslensku kennsluheftið **Réttindi og virðing: Réttindi flóttafólks og farandfólks eru mannréttindi.**

Fræðsluefnið samanstendur af upplýsingum um flóttafólk og farandfólk sem og fjölbreyttum verkefnum og æfingum. Heftið er fyrir alla þá sem vilja fræðast um réttindi þessara hópa og taka virkan þátt í mannréttindastarfi innan síns samfélags. Íslandsdeildin er mjög stolt af útgáfu efnisins og er sannfærð um að það eigi eftir að nýtast víða vel.

Líkt og árið 2017 var í ár gefið út kennsluefni samhliða herferðinni Bréfi til bjargar lífi sem hentar fyrir grunn- og framhaldsskóla. Þar eru mannréttindi skoðuð með vísan í reynslusögur baráttufólks fyrir mannréttindum og nemendum gefið tækifæri til að kafa dýpra í heim mannréttinda og grípa til aðgerða.

Þá var gefið út kennsluefni samhliða verkefni samtakanna um réttindi intersex og trans fólks á Íslandi. Kennsluefnið, sem unnið er í kringum myndbönd um trans, kynsegin og intersex einstaklinga og hægt er að nálgast á heimasíðu samtakanna, hentar efri bekkjum grunnskóla sem og framhaldsskólanemum.

Kennsluheftið Réttindi og virðing má nýta til að valdefla nærsamfélagið til að taka vel á móti flóttafólki og farandfólki.

Nemendur í FB tóku þátt í fræðslustarfi Amnesty árið 2018.

MANNRÉTTINDA-YFIRLÝSINGIN 70 ÁRA

Mannréttindayfirlýsing Sameinuðu þjóðanna fagnaði 70 ára afmæli árið 2018 og í tilefni af því stóð Íslandsdeild Amnesty fyrir tveimur afmælisviðburðum. Annars vegar fór fram ráð-

stefna um mannréttindi í samstarfi við Háskólann á Akureyri og hins vegar var haldin samverustund í samstarfi við Borgarbókasafn Reykjavíkur í bókasafninu í Kvosinni.

Bryndís Bjarnadóttir, herferðastýra Íslandsdeildarinnar, flutti erindi um undirstöðu mannréttinda á ráðstefnu um mannréttindi en auk hennar fluttu fjölmargir úr háskóla-samfélaginu erindi ásamt því að forseti Íslands, Guðni Th. Jóhannesson, flutti opunarávarp og setti ráðstefnuna.

Vala Ósk Bergsveinsdóttir, fræðslustjóri Íslandsdeildarinnar, leiddi samverustund í tilefni afmælisins í bókasafninu í Kvosinni þar sem stiklað var á stóru í 70 ára sögu mannréttindayfirlýsingarinnar auk þess sem Zahra Mesbah frá Afganistan flutti hugvekju um fjölbreytni mannréttinda og tónlistarkonan Unnur Sara Eldjárn flutti nokkur lög fyrir gesti.

Mannréttindayfirlýsingin markaði tímamót á alþjóðavísu þegar hún var samþykkt á allsherjarþingi Sameinuðu þjóðanna 10. desember 1948. Síðan þá hefur hún verið undirstaðan í alþjóðlegum mannréttindakerfum og undanfari alþjóðlegra mannréttindasáttmála.

Heilmargt hefur áunnist í mannréttindabaráttunni síðan Mannréttindayfirlýsing Sameinuðu þjóðanna var samþykkt en þó er víst að enn er heilmikið verk fyrir höndum. Það er nefnilega ekki nóg að mannréttindi séu greypt í lög og alþjóðasáttmála. Öll þurfum við að þekkja réttindi okkar og skyldur sem og efla viðhorf og framkomu sem endurspeglar virðingu fyrir mannréttindum.

FJÖLMIÐLAR OG SAMSKIPTI

Umfjöllun í fjölmiðlum um mannréttindi og baráttumál Amnesty International var umtalsverð eins og áður. Helstu málefni þar sem minnst var á Amnesty International tengdust herferð okkar Bréfi til bjargar lífi 2018, dauðarefsingu, flóttafólki og málefnum intersex fólks, einkum vegna útgáfu skýrslu Íslandsdeildar Amnesty International um stöðu intersex einstaklinga á Íslandi í febrúar 2019.

Síðastliðið ár hefur deildin verið ágætlega virk á samfélagsmiðlum og heldur uppi síðum á Facebook, Instagram, Twitter og Youtube. Á Facebook eru fylgjendur deildarinnar 20.582 manns og er það sá grundvöllur sem nýtist best þegar samfélagsmiðlar eru annars vegar. Þar eru birt netáköll, sms-áköll, nýtt efni og fréttir af vefsíðu deildarinnar, ásamt ýmsum myndböndum. Ungliðar deildarinnar hafa verið öflugir við að sjá um instagram-reikninginn en þar eru fylgjendur deildarinnar 636. Myndbönd um réttindi trans og intersex fólks voru áberandi á samfélagsmiðlum og náðu til allt að 12.000 manns. Með innleggjum og auglýsingum á Facebook nær hreyfingin til tæplega 90 þúsund manns á mánuði og tæplega 10 þúsund manns bregðast við færslum okkar mánaðarlega.

Ný vefsíða deildarinnar fór í loftið í október 2018 en það var hönnunarstofan Kolofon sem hannaði hana. Vefsíðan hefur fengið góð viðbrögð meðal almennings þar sem efni á síðunni er bæði myndrænt og aðgengilegt. Vefsíðan var tilnefnd til Íslensku vefverðlaunanna í flokki samfélagsvefja fyrir árið 2018. Heimsóknir á nýju vefsíðuna frá því að hún fór í loftið til enda árs eru að meðaltali 5.647 á mánuði miðað við 1.275 manns mánaðarlega frá janúar til október.

Íslandsdeild Amnesty International hefur átt í þónokkrum samskiptum við stjórnvöld í tengslum við helstu verkefni þessa starfsárs, þar ber að nefna stöðu trans og intersex fólks en einnig móttöku flóttafólks. Þá hafa stjórnvöld oft leitað til Íslandsdeildarinnar og beðið um umsagnir um ýmis málefni, svo sem í tengslum við setu Íslands í Mannréttindaráði Sp.

KÍNA

Liu Xia listakona fékk leyfi til að fara frá Kína til Þýskalands í júlí 2018 eftir næstum átta ár í ólöglegu stofufangelsi í kjölfar friðarverðlauna Nóbels sem eiginmaður hennar hlaut. Hún var undir ströngu eftirliti yfirvalda og í takmörkuðu símasambandi. Amnesty International og PEN (alþjóðleg samtök rithöfundar, þýðenda og ritstjóra) stóðu að sameiginlegri herferð um lausn hennar.

HERNUMIN SVÆÐI PALESTÍNU

Ahed Tamimi, 17 ára aðgerðasinni, var leyst úr haldi 21 degi áður en hún átti að ljúka átta mánaða fangelsisdómi í júlí 2018. Hún var ranglega fangelsuð af herrétti á hernumdu svæði Palestínu á Vesturbakkanum á þeim forsendum að hún hefði ógnað öryggi vel vopnaðra hermanna.

EVROPUÞINGIÐ

Evrópuþingið kaus í september 2018 með ályktun í samræmi við ákall Amnesty International um alþjóðlegt bann gegn sjálfstýrandi vopnum eða svokölluðum drápsvélmennum. Ályktunin beinist gegn þróun, útbreiðslu og notkun á sjálfvirkum vopnum sem geta valið sín skotmörk og drepið án ákvörðunartöku fólks.

TYRKLAND

Taner Kılıç, formaður Amnesty International í Tyrklandi, var leystur úr haldi í ágúst 2018 eftir 14 mánuði í fangelsi. Rúm milljón einstaklinga um heim allan kallaði eftir lausn Taners og annars baráttufólks fyrir mannréttindum í Tyrklandi. Handtaka Taners í júní 2017 var byggð á tilhæfulausum sakargiftum um að hann tilheyrði hópi hryðjuverkasamtaka.

FJÁRÖFLUN

SÍMAVER

Á vormánuðum 2018 fór fram símhringiverkefni innan-húss hjá Íslandsdeildinni en síðastliðið haust var hins vegar ákveðið að úthýsa símaverinu og fer nú féлагаöflun fram hjá Miðlun þar sem kostnaður er árangurstengdur. Ýmsar erlendar deildir Amnesty International hafa nýtt sér slíka þjónustu í féлагаöflun en allur kostnaður í slíku verkefni er árangurstengdur. Verkefnið hefur gengið vonum fram og bættust 275 nýir félagar í samtökin á árinu. Einnig gekk hækkan styrkja mjög vel en 402 félagar hækkuðu mánaðarleg framlög sín.

FRÁ AUGLITI TIL AUGLITIS

Miklar mannbreytingar urðu á sumarstarfsfólki síðastliðið sumar og fór því mikill tími í ráðningar. Félagasöfnun gekk þó ágætlega og bættust 560 nýir félagar og 75 sms-félagar í hópinn með meðalframlag um 1.500 á mánuði. Tekjur á ársgrundvelli hækka því um 10.080.000 kr.

REYKJAVÍKURMARAPÓN ÍSLANDBANKA

Síðastliðið sumar hlupu þónokkrir til styrktar Amnesty International og söfnuðust um 300.000 krónur í áheitungum. Mikil stemning var á sjálfum deginum og hvöttu starfsfólk og ungliðar hlauparana áfram á Eiðsgranda við Grandaveg og gáfu þeim Amnesty-varning og orkukúlur.

SMS-AÐGERÐANETIÐ

Farið var í róttækar breytingar innan sms-aðgerðanetsins á árinu en gjaldið fyrir hvert sms-ákall var hækkað í fyrsta skipti í upphafi ágúst, úr 99 kr. í 199 kr. Áður en ráðist var í þessa breytingu gerði Maskína skoðanakönnun á meðal sms-félaga

NETÖRYGGI

VEFMYNDAVÉLAHULAN

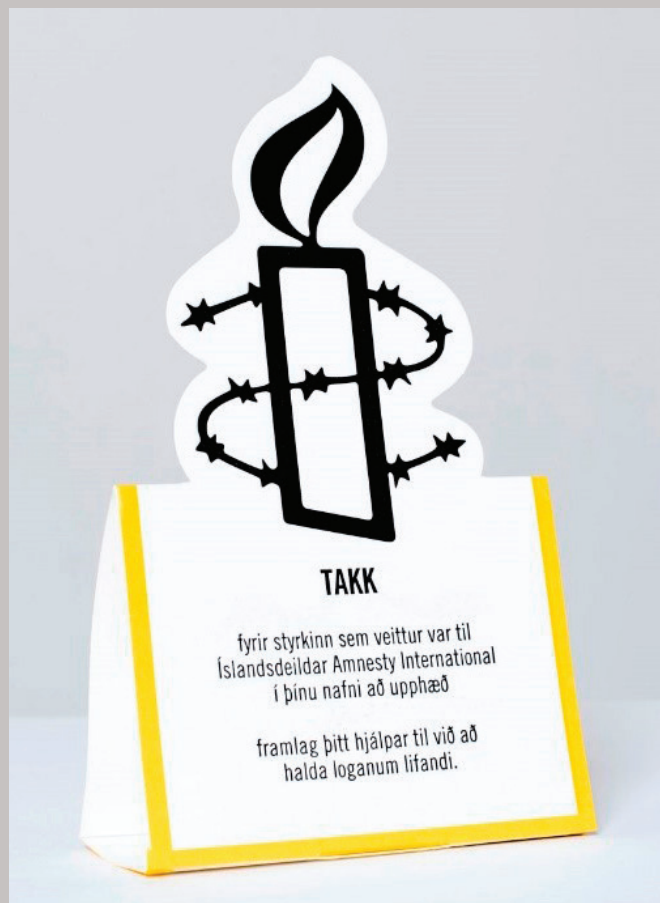

ALLUR ÁGÓÐI RENNUR ÓSKERTUR TIL MANNRÉTTINDASTARFS AMNESTY INTERNATIONAL

Auðvelt er að brjótast inn í vefmyndavélar í gegnum netið ef vilji er fyrir hendi. Áhrifarík leið til að auka netöryggi þitt er að hylja vefmyndavélina þegar hún er ekki í notkun.

Myndavélahulan er fyrirferðarlítill og passar á snjallsíma, fartölvur og spjaldtölvur.

WWW.AMNESTY.IS | ÍSLANSDAVID AMNESTY INTERNATIONAL

deildarinnar og niðurstöður hennar voru að deildin gæti gert ráð fyrir allt að 28% brottfalli. Þegar allt kom til alls virtist fólk almennt sáttt við breytingarnar en aðeins varð um 3,9% brottfall sms-félaga á tímabilinu ágúst til desember, sem er einnig mun minna brottfall en það sem norska deildin stóð frammi fyrir eftir sams konar breytingar. Áætlan gerði ráð fyrir 39.200.000 kr. í tekjur en með þessari hækkan voru árs-tekjur úr sms-aðgerðanetinu 43.476.902 kr.

VEFVERSLUN AMNESTY

Með nýrri vefsíðu var áhersla lögð á endurbætur vefverslunar. Til að létta á lager var farið í það að selja varning fyrri ára, eins og jólakort og vonarljóss-nælur. Einnig voru möguleikar á nýjum varningi til sölu kannaðir, m.a. hjá öðrum deildum samtakanna.

Til sölu á síðunni eru nú vonarljóss-nælur, barnabækur, jólakort fyrri ára og vefmyndavélahulan. Myndavélahulan er áhrifarík leið til að auka netöryggi; hún er fyrirferðarlítill og passar á snjallsíma, fartölvur og spjaldtölvur.

Í vefversluninni er enn fremur hægt að styrkja starfið okkar með kaupum á ígildi frímerkja og gjafakorti sem hannað var á árinu.

Fjáröflunarleið Bréfs til bjargar lífi; sala ígildis frímerkja til styrktar samtökunum, er orðin fastur liður í herferðinni. Í ár styrktu þeir sem skrifuðu undir málin Íslandsdeildina um 260.000 kr.

Heildarvefsala var tæpar 415.000 kr. frá október til loka árs. Þar af söfnuðust tæpar 147.000 kr. vegna sölu vefmyndavélahulunnar en 79 stykki hafa verið keypt á vefnum. Á þessu ári mun hulan einnig fara í sölu í verslunum, auk þess að vera auglýst meðal starfsfólks fyrirtækja.

HELSTU TEKJUR OG GJÖLD

TEKJUR

Framlög félagsmanna	79.025.552
Framlög frá félögum	29.500
Framlög frá almenningi	417.177
Framlög frá ungliðum	499.896
Ákall SMS	43.476.902
Jóla kort	1.102.110
Skýrslur og bókasöfn	10.000
Atburðir og aðrar tekjur	11.000
Vaxtatekjur	3.749.900
Samtals	128.322.037

ÚTGJÖLD

Fjáröflunarkostnaður	24.320.572
Alþjóða- og mannréttindastarf	54.196.018
Skrifstofu- og rekstrarkostnaður	41.806.737
Húsnæðiskostnaður	3.805.065
Samtals	124.128.392

ÍSLANDSDEILD AMNESTY INTERNATIONAL
ÞINGHOLTSSTRÆTI 27
101 REYKJAVÍK
SÍMI: 511 7900

AMNESTY@AMNESTY.IS
WWW.AMNESTY.IS

